

1. Slutsatser från genomförandet av föregående strategi

Sveriges tidigare strategi för Zimbabwe under åren 2011-2016 innefattade två områden; demokratisk samhällsstyrning, mänskliga rättigheter (MR) och jämställdhet samt ökad tillgång till grundläggande social service för utsatta grupper och individer. Överlag var det en bättre utveckling mot strategiresultaten samt genomförande av insatsportföljens under området för sociala sektorer än inom demokratisk samhällsstyrning, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Nedan två tabeller visar den övergripande bedömningen av utvecklingen mot strategimålen och insatsportföljens genomförande, där tabell 1 ger den övergripande bedömningen och tabell 2 ger en bedömning uppdelad på de två strategiområdena.

Tabell 1

Övergripande bedömning av utvecklingen mot strategimålen och insatsportföljens genomförande 2011-2016	
Övergripande bedömning av:	
Utveckling mot strategimålen	
Insatsportföljens genomförande	

Tabell 2

Översikt: Bedömning av utvecklingen mot strategiresultaten och insatsportföljens genomförande per sektor		
Sektor 1 Demokratisk samhällsstyrning, mänskliga rättigheter och jämställdhet	Bedömning av utvecklingen mot strategimålen	
	Bedömning av insatsportföljens genomförande	
Sektor 2 Ökad tillgång till grundläggande social service för utsatta grupper och individer	Bedömning av utvecklingen mot strategimålen	
	Bedömning av insatsportföljens genomförande	

Generella slutsatserna från tidigare strategi:

- Måluppfyllelsen för sektor 1 inom den tidigare strategin har varit varierade. Det omfattande svenska stödet till konstitutionsprocessen var framgångsrikt där en ny och väsentligt bättre konstitution antogs 2013. Ett antal stöd till inom bl.a. val, media,

parlament uppnådde enskilda resultat, men med mer begränsade långsiktiga effekter. Målet om ett demokratiskt, livskraftigt, pluralistiskt och fritt civilsamhälle visade sig vara alltför ambitiöst satt för att uppnås under strategiperioden, särskilt med hänsyn till en på senare tid försämrad MR-situation samt ett minskat utrymme för det civila samhället att verka. Under den nya strategin avser Sida att öka stödet till MR-organisationer.

- Stödet till t.ex. demokratiska institutioner som parlamentet, övervakningen av genomförandet av känsliga delar av den politiska överenskommelsen GPA och delar av förvaltningen genom finansministeriet hade svårt att uppnå reella resultat under förra strategiperioden. Sidas analys är att detta var ett resultat av dels bristande politisk vilja samt ett politiskt dödläge - såväl under samlingsregeringen GNU (2009-2013) då samarbetet mellan ZANU-PF och de två MDC fraktionerna gnisslade i genomförandet av GPA, som efter valet 2013 men då p.g.a. ZANU-PFs framväxande interna maktkamp. Det finns indikationer på att förvaltningen blivit mer effektiv under 2018 i och med att den ena falangen inom ZANU-PF nu tydligt dominerar.
- Trots svag politisk reformvilja var mediestödet relevant och viktigt under förra strategiperioden, och media som en aktör för bl.a. yttrandefrihet och transparens kommer spela en fortsatt viktig roll, inte minst i perioden fram till valet senare i år. Sida har därför beslutat att bredda mediestödet till fler aktörer med innovativa förslag till stöd för mediasektorn i den rådande kontexten.
- Sverige fortsätter att vara relativt ensamma om att driva frågor om könsrelaterat våld och lagliga aborter. Detta, liksom ett fortsatt arbete mot barnäktenskap, är viktiga områden att fortsätta arbeta med under den nya strategin.
- Vad gäller sociala trygghetssystem och barnrättsfrågor har Sveriges drivit frågor mot barnäktenskap samt mot aga, tillsammans med civilsamhällsorganisationer och UNICEF. Zimbabwes regering är svag vad gäller barnrättsfrågor och Sida ämnar fortsätta arbeta med detta under nya strategin.
- Integration av miljö/klimat samt ett konfliktperspektiv föreslås öka i insatser under nya strategin. Sida har kontinuerligt ökat miljöintegreringen under 2017 och ligger nu på cirka 60% (andel av volymen).
- Korruption fortsätter vara ett stort problem på alla nivåer i det zimbabwiska samhället och bidrar till att hålla tillbaka utvecklingen. Korruptionen på hög nivå fungerar i flera fall som "ursäkt" för en utbredd korruption också på lägre nivåer. Studier visar att utnyttjande av möjlighet till att öka sina inkomster via korruption är utbredd. Mutor är den vanligaste formen av korruption. Zimbabwe saknar fortsatt en nationell anti-korruptions strategi. Det är viktigt att ta med genderspekten i allt arbete mot korruption.¹

2. Översikt över strategisammanhanget

Regeringen fattade beslut om ny strategi för Zimbabwe 6 april 2017. Strategin sträcker sig över fem år, 2017- 2021, med ett totalt belopp om 1500 MSEK. I enlighet med den nya strategin ska svenskt utvecklingssamarbete med Zimbabwe bidra till ökad respekt för mänskliga rättigheter, en demokratisk samhällsutveckling och stärkande av rättsstatens principer, en jämlik hälsa, samt ett nytt samarbetsområde inom hållbar försörjning samt en miljö- och klimatomfattande hållbar utveckling.

Sedan juni 2017, då den nya strategin började gälla, har cirka 183 MSEK betalats ut, varav 107 MSEK för målen under mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatens principer och jämställdhet, 26 MSEK

¹ Corruption and Cultural Dynamics in Zimbabwe 2017, Transparency International Zimbabwe

för målen under jämlik hälsa, samt 54 MSEK för försörjning, miljö, klimat och energi². Målen under respektive samarbetsområde är:

1. Mänskliga rättigheter, demokrati, rättstatens principer och jämställdhet

Resultaten inom detta område ligger i linje med många av de pågående insatserna sedan tidigare strategi, till exempel inom val, media och anti-korruption. Stöd till barns rättigheter fortsätter bland annat genom givarfonden Child Protection Fund via UNICEF. I det pågående operationaliseringsarbetet under året har Sida ökat fokus på mänskliga rättigheter och jämställdhet samt konflikt-förebyggande samt stöd till rättshjälp ("access to justice") för fattiga och utsatta människor. Ett nytt paraplyavtal som omfattar ett tiotal MR-organisationer har ingåtts under hösten med det övergripande målet att bidra till stärkta mänskliga rättigheter för utsatta grupper och personer i Zimbabwe. Ett nytt avtal har också fattats om stöd till Raoul Wallenberg Institutet (RWI) för bland annat MR-utbildning vid tre universitet i Zimbabwe samt ett nytt stöd som arbetar med konflikthantering och konfliktförebyggande i Matabeleland.

2. Jämlik hälsa

Stöd genom den multilaterala givarfonden, Health Development Fund fortsätter i samarbete med UK, EU och Schweiz. Den nya strategin sätter ökat fokus på tillgång till och respekt för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR), framförallt med fokus på unga och kvinnor. Sverige bedöms ha goda förutsättningar att driva viktiga frågor inom hälsosektorn överlag, men särskilt inom angelägna SRHR-frågor för flickor och kvinnor. Exempel på sådana frågor är att förhindra barnäktenskap, tonårsgraviditeter och könsbaserat våld. Insatser som arbetar för ökad tillgång till SRHR och mot könsbaserat våld med fokus på att involvera män och pojkar samt jobba för normförändringar kommer att undersökas.

3. Försörjning, miljö, klimat och energi

Då detta är ett nytt område för Sveriges samarbete med Zimbabwe och fokus under strategiperioden har hittills varit på att identifiera och bereda insatser som svarar upp mot resultaten under området. Stöd har hittills bland annat beretts inom området för ökad tillgång till förnybar energi. Sida har också gått in med stöd till en givarfond under UNDP som syftar till att stärka resiliensen hos fattiga och sårbara hushåll på landsbygden. Nya avtal har ingått med fokus på att förbättra småskaligt jordbruk, särskilt med kvinnor som målgrupp, i ett av de mest eftersatta distrikten i Matabeleland. Insatsen inriktar sig på ökad produktivitet inom jordbruket som kopplas samman med projekt för förnybar energi samt effektiv användning av vattenkällor för bevattning.

2.1 Förändringar i kontexten

I slutet av november 2017 gick Zimbabwe genom en historisk förändring. Efter att president Mugabe avskedade dåvarande vicepresident Emmersson Mnangagwa, ingrep militären den 14 november vilket ledde till att Mugabe inför hot om riksrätt avgick den 21 november 2017. Den 24 november 2017 svors Mnangagwa in som ny president och en ny regering tillsattes den 1 december 2017. Den nya regimen har en uttalad reformagenda, inklusive förnyade relationer med omvärlden (s.k. "re-engagement"), framförallt på det ekonomiska området. Än så länge har dock få konkreta reformer drivits igenom.

Det är för tidigt att sja om utvecklingen vad gäller en fördjupad demokratisk utveckling och respekten för mänskliga rättigheter under den nya statsledningen. Presidenten har dock gjort ett flertal uttalanden bland annat om att valen 2018 ska genomföras fritt och rättvist. Det råder nu en förhoppning bland många givare att den nya regimens arbete för en förbättrad ekonomi med önskan om ökade investeringar i landet ska ökar möjligheterna för reformer också på det politiska planet. Enligt konstitutionen ska valen hållas senast i augusti 2018. Oppositionen är fortsatt svag efter att den

² P6 Annex to Strategy Report for Zimbabwe 2017-2021, 2018, Tabell 1. sid. 1.

främste utmanaren Morgan Tsvangirai, tidigare ledare för oppositionspartiet MDC-T, avled den 14 februari 2018. Tsvangirais efterträdare Nelson Chamisa har potential att få stöd av yngre väljare, samtidigt är oppositionen splittrad och det finns risk för ytterligare utbrytningar. Det politiska läget inför valen är osäkert. Beroende på hur valutgången finns vissa möjligheter till förändringar i det politiska klimatet. Om en positiv utveckling öppnar för möjligheter till samarbete med statliga institutioner, parlamentet m.m., kommer Sida beakta möjligheterna att stödja olika reformprocesser.

Ekonomi fortsätter sin kräftgång med låg tillväxt och hög arbetslöshet. 90% av befolkningen uppskattas finna inom den informella sektorn. Tillgången på kontanter fortsätter vara ett problem, trots att den förra regeringens införde så kallade ”bond notes” under hösten 2016, som officiellt är fixerade till samma värde som USD för att öka likviditeten. På den svarta marknaden är dock växelkursen dollar till bond notes cirka 1 till en 1,5, vilket avspeglar folks skepsis och låga förtroende för bond notes och statens soliditet. Korruptionen är fortsatt hög på alla nivåer i samhället, antikorrupcion och transparens är därför viktiga överväganden i allt arbete som Sida utför. Vårt arbete med korruptionsbekämpning sker genom pågående dialog med partners, effektiv övervakning av avtal och genomförande av program samt stöd till organisationer som arbetar med att stärka antikorrupcion.

2.2 Sveriges roll i strategisammanhanget

Tabell 3. Givarkontext

Biståndets (totala) andel av statsbudgeten utgör: 11 %	Sveriges andel av totala biståndet i Zimbabwe utgör 4,8 %.
Givargemensam samarbetsstrategi 200X - 20XX undertecknat av [XX] givare. Ej aktuellt.	Gemensamma EU-strategin gäller 2018- 2021 Status på EU-gemensamprogrammering: Ingen gemensamprogrammering pågår. Ett nära samarbete finns dock samt samfinansiering av insatser.
De fem största givarna (organisationer och/eller länder) är: USA, UK, Globala Fonden, EU och Sverige	Sverige är den tredje största bilaterala givaren i Zimbabwe. Av EU MS är Sverige den andra största givaren.

Som ensam nordisk givare kvar i Zimbabwe, och en av de största bilaterala givarna, har Sverige en synlig roll i givarsamfundet. Sverige är dock inte ensam givare inom något av våra områden och ett nära samarbete föreligger inom ett flertal av våra insatser med framförallt EU, UK och Schweiz. Med ett minskat antal bilaterala givare och en synlig profil har Sverige en viktig roll inom flera givargrupper. Inom ramen för EU är det Sverige och Tyskland som tillsammans med britterna har ett bistånd värt att koordinera. Koordinering med USA, Irland, Schweiz och Holland sker bland annat inom hälsosektorn samt i valrelaterade insatser. Britterna bedriver ett till innehållet likvärdigt bistånd som Sverige, men ungefär tre gånger så stort ekonomiskt sett, samt ett mycket omfattande humanitärt stöd. Utanför EU-kretsen är det USA som är den tongivande givaren. USA driver i mångt och mycket sin egen agenda och det är bara det humanitära biståndet som kanaliseras genom FN.

Sverige kanaliserar stor del av det bilaterala stödet via olika FN-organ och har under ett par årtionden stöttat Resident Representatives kontor med två tjänster. Sidas stöd till UNRCO har bidragit till förbättrad koordinering av FN-organisationerna. FN betraktar Sverige som en mycket stark bilateral part i Zimbabwe samt som en av FNs starkaste partner i landet genom vårt omfattande multi-bistånd.

2.3 Synergier med andra svenska strategier

Utöver den bilaterala strategin för Zimbabwe finns också samarbeten under den humanitära strategin, de två regionala strategierna för Afrika Söder om Sahara, samt för SRHR och den globala strategin för demokrati och mänskliga rättigheter. Närmaste samarbete har ambassaden haft med det regionala

SRHR-teamet i Lusaka där Sida haft samarbete framförallt inom stödet till CHAI, samt det regionala stödet till UNFPA och andra stöd inom SRHR och HIV/AIDS. Under strategiperioden bör samarbetet mellan hälsostödet och det regionala stödet stärkas ytterligare.

Stöd inom den humanitära strategin gick under perioden till följande organisationer Action Contre le Faim (AAH) och Plan International. Fokus var på vatten och sanitet, nutrition och insatser för barns säkerhet. Det militära ingripandet i november hade viss negativ bäring på insatsen från AAH med förseningar som följd. Under två mittersta kvartalen av 2017 upplevde delar av Zimbabwe torka med mycket lite, eller inget, regn. Detta har påverkat skördar och inkomster på landsbygden i dessa delar av landet. Svenska civilsamhällesorganisationer med verksamhet i Zimbabwe med finansiering från CIVSAM är Afrikagrupperna, Forum Syd, IM Sverige, Olof Palmes Internationella Center, PMU Inter Life, Svenska Kyrkan, Svenska Missionsrådet och LO-TCO. Övriga ramorganisationer med kontor i Zimbabwe är Diakonia, Plan Sverige, Rädda Barnen, We Effect och WWF. Ambassaden kommer utifrån de rekommendationer som kommer ut från pågående studie avseende synergier mellan bilateralt stöd och regionalt stöd kring Maputoprotokollet att se på möjligheterna att skapa synergier mellan det bilaterala och regionala stödet inom ramen för protokollet.

3. Slutsatser från operationalisering: förändringsteori, genomförande och uppföljning

Nedan följer ett urval av de slutsatser som gjorts för att målen för respektive område ska uppfyllas och en kort sammanfattning av förändringsteorin för respektive område (avsnitt 3.1). I avsnitt 3.2 görs en kort genomgång av portföljutvecklingen hitintills under strategiperioden.

3.1 Vägval och prioriteringar samt förändringsteori

I samband med operationalisering gjordes en genomgång av existerande insatsportfölj samt var i landet våra insatser var aktiva. Mot denna bakgrund kommer vissa insatser att fasas ut, vissa samarbeten kommer att utvecklas för att ligga mer i linje med den nya strategin, till exempel genom ett ökat miljö/klimatfokus. Utifrån fattigdomsbilden i landet kommer en tydligare ansats vara på samarbeten med insatser i eftersatta områden, som till exempel Matabeleland. Valet av samarbetspartner utgår ifrån den zimbabwiska kontexten samt utifrån att strategin fastställer att samarbete inte kan ingå med den zimbabwiska staten. Val av aktörer har därför fallit på FN-familjen, Världsbanken, enskilda organisationer (internationella och lokala) samt med media, privatsektorn och akademiska institutioner. Beroende på utvecklingen i samband med och efter valet 2018 kan ett gradvis ökande samarbete med statliga aktörer övervägas där detta bedöms strategiskt. Expertis från svensk statsförvaltning har i vissa sammanhang efterfrågats från Zimbabwe, till exempel inom riksrevision och skattemyndighet.

En tydlig ansats i operationaliseringen är att hitta insatser som har bäring på fler än ett samsarbetsområde. Ett tydligt multidimensionellt perspektiv på fattigdom, med fokus framförallt på konflikt, genus och miljöperspektiv eftersträvas i val av samtliga samarbeten. Ett tydligt fokus på anti-korruption kommer att tas med i samtliga samarbeten och avtal. Centrala dialogfrågor under perioden för alla samsarbetsområden är jämställdhet och anti-korruption.

Område 1. – Mänskliga rättigheter, demokrati, rättstatens principer och jämställdhet

Den önskade förändringen för område 1 är att bidra till ökad respekt för mänskliga rättigheter och rättstatens principer, såväl som ökad jämställdhet i det zimbabwiska samhället. För att detta ska

uppnås krävs det att offentliga institutioner tar ansvar, är opartiska, transparenta samt demokratiska. Vidare krävs ett aktivt agerande för demokratisering och stöd för mänskliga rättigheter, rättstatens principer och jämställdhet från civilsamhällesorganisationer, multilaterala organisationer och forskningsinstitut. En positiv utveckling av demokrati och mänskliga rättigheter, rättstatens principer samt jämställdhet är också viktigt för att säkerställa hållbara resultat under övriga resultatområden i strategin. En demokratisk politisk miljö som främjar bland annat rättighetsperspektivet och en ansvarsfull förvaltning bidrar till högre respekt för mänskliga rättigheter, inklusive kvinnors och barns rättigheter, samt en stärkt ekonomin som kan sätta fler människor i arbete. Insatser som syftar till att stärka en opartisk och transparent offentlig förvaltning och antikorruption kommer sålunda att ske över alla resultatområden. Också insatser för att stärka respekten för mänskliga rättigheter och medias granskande roll kommer riktas mot samtliga resultatområden.

1.1 Förbättrade förutsättningar för demokratisk samhällsstyrning, minskad korruption, ansvarstagande och ansvarsutkrävande i de offentliga institutionerna

- **Förbättra den offentliga ekonomiska förvaltningen och förstärka en demokratisk kultur i offentliga institutioner:** Sida kommer att undersöka stöd som bidrar till att förbättra den demokratiska kulturen, offentlig ekonomisk styrning och myndigheter och offentliga institutioners förvaltning. Detta innefattar till exempel stöd för anpassning av lagar till konstitutionen och reformer och utveckling av centrala institutioner, inklusive Zimbabwes riksrevision och parlamentet.
- **Ökad politisk medvetenhet och deltagande av allmänheten:** Under strategiperioden avser Sida stödja initiativ som främjar fria och rättvisa val, bidrar till uppbyggnaden av en självständig valmyndighet samt ett ökat valdeltagande av kvinnor, män och ungdomar. För att uppnå detta kommer hela valcykeln vara i fokus, d.v.s. före, under, efter och mellan val. Strategiska insatser som bygger förtroende inom väljarkåren, som utbildning av väljare och oberoende valobservation kommer att stödjas. Insatser för att minska eventuella valrelaterade konflikter samt insatser för att få fram mer kvinnor i politiken på lokal nivå kommer också att övervägas.

1.2 Ökad kapacitet i det civila samhället och oberoende media att utföra sina demokratiska och granskande funktioner

- **Stärka oberoende medier och civilsamhällesorganisationer i undersökande journalistik och utredningsfunktioner:** Olika former av mediala plattformar (både traditionella och sociala) kommer att stödjas för att ha bredare täckning och tydligare förespråka mänskliga rättigheter och andra utvecklingsfrågor, t.ex. hälsa, miljömedvetenhet etc. Sida kommer att stödja människorättsförsvarare och media för att dessa ska kunna genomföra sina demokratiska, undersökande och övervakande funktioner.
- **Stärka civilsamhällesorganisationer för övervakning och försvar av mänskliga rättigheter:** Starka civila samhällsorganisationer är en viktig del av ett demokratiskt samhälle. Genom ett bredare stöd förväntas organisationer inom civilsamhället kunna öka sin kapacitet att skydda mänskliga rättigheter, sprida medvetenhet om konstitutionen, dokumentera kränkningar av de mänskliga rättigheterna, samt skydda människorättsförsvarare. Utbildning inom mänskliga rättigheter kommer att främjas på olika nivåer, med syfte att skapa större medvetenhet bland olika sektorer och institutioner.

1.3 Stärkta förutsättningar för jämställdhet och respekt för mänskliga rättigheter, med fokus på kvinnor och flickor

- **Förbättra innovativa sätt att främja jämställdhet, barns rättigheter och yttrandefrihet:** Sida kommer att undersöka stöd för innovativa sätt att främja jämställdhet och mänskliga rättigheter, utmana könsnormer och traditionella könsroller med ett starkt engagemang av män, pojkar och traditionella/religiösa ledare (sammankopplat till område 2).
- **Främja MR-utbildning och konfliktlösning, bland annat genom att arbeta mot könsbaserat våld med fokus på kvinnor och barn och andra sårbara grupper:** Förändring av diskriminerande normer och attityder inom samhällen är ett sätt att minska könsbaserat våld, barnäktenskap och skadliga kulturella sedvänjor. Konfliktförebyggande och fredsbyggande på lokal nivå för att stärka samhällen som lider av politiskt baserad konflikt och våld kommer att stödjas. Konfliktlösningsmekanismer som säkerställer fred, stabilitet och minskning av politiskt våld, könsbaserat våld samt barnmisshandel kommer att prioriteras. Man kommer även att jobba med religiösa och traditionella ledare.

Minskning av könsbaserat våld kommer att möjliggöra att kvinnor, flickor och pojkar kan medverka mer inom exempelvis den politiska och ekonomiska sfären. Fokus kommer vara på skydd och deltagande av vissa grupper, till exempel kvinnor, flickor och HBTQ-personer. Innovativa tillvägagångssätt kommer att användas för att diskutera känsliga frågor kring mänskliga rättigheter, yttrandefrihet och jämställdhet med hjälp av exempelvis konst och kultur (kopplad till resultatmål 2.2 och område 3). Insatser inom Women's Economic Empowerment (WEE) kommer att undersökas.

Område 2. – Jämlik hälsa

Inom hälsa anger strategin att särskilt fokus ska vara på kvinnor, unga och marginaliserade grupper för en ökad tillgång och användning av hälsovårdstjänster. Förändringsteorin för jämlik hälsa förutsätter att man effektivt arbetar för tillgång till sexuella och reproduktiva hälsotjänster, främjar sexuella och reproduktiva rättigheter och jämställdhet, samt arbetar för att minska barn- och mödradödligheten i landet. För att åstadkomma detta kommer man jobba med två resultatmål för jämlik hälsa.

2.1: Förbättrad tillgång till god hälso- och sjukvård, inklusive stärkt hållbarhet och kapacitet i hälsosystemet, med fokus på kvinnor och barn

- **Förbättra hållbarheten och kapaciteten i hälsosystemet:** Detta kräver stöd till de grundläggande pelarna i ett fungerande hälsosystem, t.ex. välutbildad och motiverad vårdpersonal, väl underhållen infrastruktur med en tillförlitlig tillgång på mediciner och teknik, stöd av tillräcklig finansiering, ledarskap och styrning med stärkta hälsoplaner och evidensbaserad policy³. I tillägg behöver man arbeta med mottagarna av hälsotjänster, med ökad kunskap om deras rättigheter, behov och efterfrågan på tjänster. Sverige kommer att stödja program med särskild inriktning på jämlik hälsa och SRHR. En viktig fråga som prioriteras är stöd för förbättrad planering, mobilisering, samordning och effektivitet inom hälsofinansiering. Sverige fokuserar på att nå unga och utsatta grupper, inklusive HBTQ-personer samt personer med funktionsnedsättning.
- **Öka tillgången på säkra aborter:** Sverige kommer att stödja initiativ för att minska dödligheten och bestående skador från osäkra aborter. Detta kommer exempelvis att göras genom att öka medvetenheten om reproduktiva rättigheter och öka tillgången till säker abort och relaterade tjänster efter osäkra aborter i samverkan med partners, såsom civilsamhällesorganisationer, rättssektorn samt tjänsteleverantörer inom den offentliga och privata sektorn (icke-vinstdrivande och icke-statliga organisationer).

³ WHO health systems at: <http://www.who.int/healthsystems/about/en/>

- **Främja utnyttjandet av tjänster och förebyggande åtgärder:** Nyttjande av hälsotjänster ska främjas genom ett stärkt samhällsdeltagande, genom stöd till hälsopersonal och hälsokommittéer i byarna. Syftet är att bidra till positiv beteendeförändring när det gäller frågor kring nutrition, vatten och sanitet samt könsnormer. En förbättring av miljöförhållanden och näringsintag, för att minska barns exponering för sjukdomar och undvika framförallt vattenburna infektioner är sammankopplat med område 3.

2.2 Ökad tillgång till och respekt för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, framförallt för unga människor

- **Förbättrade sexuella och reproduktiva hälsotjänster:** Förbättrad SRHR kräver tillgång till bl.a. kunskap, förebyggande insatser som preventivmedel, mödravård inklusive säker abort, kvalitativa läkemedel och tjänster. Sverige kommer att stödja området genom att främja integrerade SRHR-tjänster i det offentliga systemet, samt genom riktade insatser för särskilt utsatta målgrupper och ungdomar.
- **Förhindra tidiga graviditeter och barnäktenskap:** Områden för stöd inkluderar att stärka läroplanerutvecklingen för SRHR för utbildningssystemet. Initiativ som stöder ett starkare barnskydd och respekt för barns rättigheter för att förhindra det höga antalet våldtäkter av minderåriga kommer att undersökas.
- **Beteendeförändring avseende könsnormer:** När det gäller könsnormer, är informations- och utbildningskampanjer för politiska, traditionella och religiösa ledare väsentliga för att förhindra könsbaserat våld, men också för att öka tillgången och informationen om SRHR. Sverige kommer att stödja program som diskuterar progressiva könsnormer för ungdomar, särskilt för pojkar och unga män, genom civilsamhällesorganisationer, men även genom media, utbildningssystem och kulturåtgärder.

Område 3 – Försörjning, miljö, klimat och energi

Den önskade förändringen inom området 3 är att öka medvetenheten, kunskapen och kompetensen inom civilsamhället, multilaterala organisationer, forskningsinstitut samt privat och finansiell sektor för att de i sin tur ska kunna driva miljöarbetet framåt inom sina verksamheter. Genom en ökad medvetenhet och åtgärder från fler aktörer kommer fler projekt och insatser i Zimbabwe att vara hållbara från ett miljö- och klimatperspektiv. Den övergripande ambitionsnivån för operationalisering inom området är att stärka synergier inom resultatområdet, och mellan resultatområden, utifrån grön och inkluderande ekonomisk tillväxt. En portföljanalys har påbörjats i syfte att kartlägga och lyfta möjligheter till synergier och för att identifiera nya insatser.

3.1 Förbättrade möjligheter till en hållbar försörjning, med fokus på hållbar livsmedelsförsörjning, produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor, särskilt för kvinnor och ungdomar

- **En ekonomisk miljö som förbättrar försörjningsmöjligheter för människor som lever i fattigdom:** Målet är att införa åtgärder som riktar sig mot kvinnor och ungdomar för att de ska kunna etablera och driva hållbara små och medelstora företag i alla ekonomiska sektorer.
- **Resiliensbyggande i Zimbabwe:** Stödet kommer att fokusera på människor och samhällen på landsbygden, samt urbana och peri-urbana områden, för att utveckla hållbara inkomstgenererande initiativ som bidrar till att motverka negativa socioekonomiska faktorer, miljöförstöring och bygga motståndskraft mot väderfenomen som ökat i frekvens såsom torka och översvämningar.

- **Uppmuntra utveckling av innovativa teknologier:** Stöd kommer att undersökas som kan skapa innovativa metoder och tekniker inom olika sektorer såsom jordbruk med en marknadsansats för att skapa livsmedelstrygghet och bidra till ekonomisk utveckling. Möjligheter att involvera finanssektorn, t.ex. genom garantier, för att stödja innovativa och miljömässigt hållbara ekonomiska aktiviteter inom verksamhetsområdena kommer att undersökas.

3.2 Förbättrad tillgång till förnyelsebar energi som är socialt och miljömässigt hållbar

- **Stödutveckling av förnybar energiteknik och engagemang för den privata sektorn:** Insatser som ökar tillgänglighet av förnybar energiteknik ska undersökas. Sida kommer också att titta på olika plattformar för att stimulera intresse att bidra till miljömässigt hållbara metoder för att skapa hållbara gröna jobb med särskilt fokus på ungdomar och kvinnor.

3.3 Förbättrad kapacitet hos aktörer att bidra till miljö- och klimatmässig hållbarhet

- **Stödnätverk och plattformar om klimatförändringar:** Genom att bygga nätverk mellan nyckelaktörer och uppmuntra etablering av plattformar som diskuterar och genomför praktiska lösningar för att hantera och minska miljöförstöring.
- **Förespråka lämplig lagstiftning och dess upprätthållande:** Sida kommer att arbeta med nyckelaktörer för att uppmuntra relevanta myndigheter att anta lämplig lagstiftning om miljö- och klimatförändringar. Stöd för aktörer att utveckla och utforma strategier för klimatförändringar och säkerställa operationalisering av dessa samt stöd för initiativ som förbättrar miljö rättvisa kan övervägas.

3.2 Genomförande: Portfölj och portföljutveckling

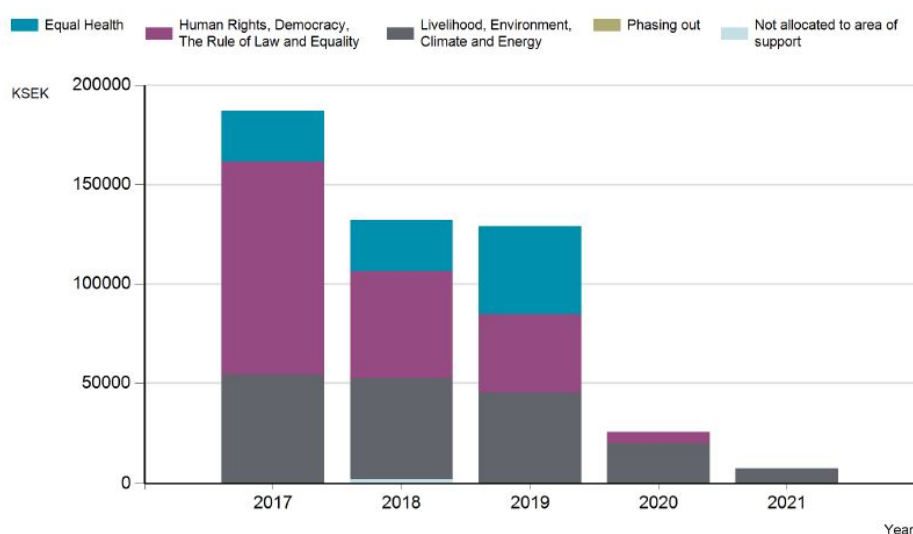
Från tabell 1 och 2 nedan är det tydligt att den övervägande delen av strategibeloppet under året gått till insatser under demokrati och mänskliga rättigheter. En av anledningarna är att några större utbetalningar inom hälsa gjordes innan juni 2017, d.v.s. på den gamla strategin. Ett flertal av insatserna har också bäring på mer än ett resultatområde. I Sidas framåtblickande prognos för strategiperioden kommer utbetalningar att ligga relativt jämt fördelat mellan de tre tematiska områdena. Under 2018 kommer Sida att ingå nya avtal inom hälsa/SRHR samt fortsätta med att utveckla portföljen under miljö/klimat. I takt med att avtal inom demokrati och mänskliga rättigheter löper ut kommer Sida att överväga samarbete med nya partners och förändringsaktörer. Jämställdhet, konfliktkänslighet samt anti-korruption kommer att integreras inom samtliga resultatområden.

I styckena nedan ges en kort överblick över de insatser och resultat som har uppnåtts hittills under strategiperioden inom respektive resultatområde.

Table 1. Financial Overview 2017 per Area of Support/Objective in Strategy

Stödområde	Mål	Utbetalat 2017
Areas of Support	Objective	Outcome 2017 (KSEK)
Total		183 320
Not allocated to area of support	Not allocated to result	230
	Total	230
Human Rights, Democracy, The Rule of Law and Equality	Improved conditions for democratic governance, reducing corruption, responsibility and accountability in public institutions.	23 046
	Increased capacity of civil society and independent media to carry out their democratic and investigative functions	41 392
	Strengthened conditions for equality and respect for human rights, with a focus on women and girls	42 838
	Total	107 276
Equal Health	Improved access to quality health care, including enhanced sustainability and capacity of the health system, with a focus on women and children.	13 626
	Increased access to and respect for SRHR, especially for young people.	12 050
	Total	25 676
Livelihood, Environment, Climate and Energy	Improved opportunities for sustainable livelihoods, with a focus on sustainable food security, productive employment with decent working conditions, especially for women and young people.	37 307
	Improved access to renewable energy that is socially and environmentally sustainable.	5 100
	Improved capacity of stakeholders to contribute to environmental and climate sustainability.	11 521
	Total	53 928
Phasing out	Phasing out	-3 789
	Total	-3 789

Table 2. Agreed Amounts per Area of Support for the Strategy Period

Information on area of support/objective in strategies was phased into Sida's systems starting 2012, but is incomplete up to 2015. This relates only to system generated data. Sidas contributions have always been assessed in relation to decided strategies incl. areas of support and objective (and previously areas and subareas). Correct information on division per area of support for 2015 and earlier is available in the previous strategy reports.

Mänskliga rättigheter, demokrati, rättstatens principer och jämställdhet

Inom detta resultatområde finns för närvarande 15 insatser och cirka 107 MSEK har hittills utbetalats under strategin. Utvecklingen mot strategimålen har delvis gått i önskad riktning under året. Det är ännu för tidigt att säga om det kommer att bli ett mer positivt klimat för mänskliga rättigheter under den nya regimen sedan november 2017.

Under strategiperioden kommer ett fortsatt fokus att ligga på att stärka civilsamhället genom stöd till förändringsaktörer och viktiga civilsamhällesorganisationer som driver frågor om ökad demokrati, ansvarstagande, och transparens. Stöd går bland annat till Zimbabwe Election Support Network (ZESN)⁴ som har en viktig roll både i upptakten till valet, under själva valet med flera tusen observatörer på plats, samt efter valet som stöd och pådrivande för reformer och tydliga krav riktade mot valmyndigheten.⁵ Stödet kapacitetsutveckling av parlamentet genom UNDP har bidragit till att ett flertal rekommendationer från parlamentets olika kommittéer fick gehör i arbetet med den nationella budgeten för 2017, bland annat i frågan om att göra barnäktenskap olagliga⁶. Projektet innefattar också stöd till Zimbabwes riksrevision – Office of the Auditor General (OAG). Flera revisionsrapporter har fått stor täckning i media då de tar upp fall av korruption inom förvaltningen. Stöd till stärkt förvaltning är en central fråga för Zimbabwe som Sida ämnar fortsätta driva i samarbete med framförallt övriga givare till den Världsbanksadministrerade givarfonden Zimbabwe Reconstruction Fund (Zimref).⁷

Sida har ingått ett avtal som ger stöd till ett tiotal nyckelorganisationer inom mänskliga rättigheter. Det övergripande målet är att bidra till stärkta mänskliga rättigheter för utsatta grupper och personer i Zimbabwe genom stärkt övervakning och skydd av mänskliga rättigheter, utbildning för allmänheten om deras mänskliga rättigheter, rättsligt stöd och hjälp för de som utsätts för MR-övergrepp. Sida ämnar vidare öka stödet mot könsbaserat våld och den utbredda diskrimineringen av kvinnor som finns i samhället, framförallt på landsbygden.

Under perioden kommer Sida att utveckla mediastödet. En ”fact checking platform” har satts upp för faktagranskning och verifiering av nyheter under valet som en motvikt till propaganda och desinformation. Plattformen är den första i sitt slag i Zimbabwe. Media spelar även en central roll i arbetet mot korruption. Sida ämnar fortsätta stödet till transparens och anti-korruption på olika sätt i ett flertal insatser samt mer direkt genom stöd till Transparency International Zimbabwe (TIZ). TIZ har bland annat ett samarbetsavtal med parlamentet som innefattar kapacitetsuppbyggnad till parlamentariker. TIZ har också publicerat ett antal rapporter som uppmärksammas då de belyst korruptionens stora spridning i landet och vikten av att utveckla en nationell strategi för att bekämpa korruption, justera lagstiftningen mot korruption samt återställa rättsstatens principer.

Jämlik hälsa

Utvecklingen mot strategimålen har gått i önskad riktning under året. Inom detta resultatområde finns för närvarande 5 insatser och cirka 26 MSEK har hittills utbetalats under strategin. Stödet till hälsosektorn går framförallt via Health Development Fund som implementeras av UNICEF och UNFPA. Fonden arbetar med att stödja hälsosektorn med fokus på att minska mödra- och barnadödlighet, samt med att förbättra hälsofinansiering, bland annat genom resultatbaserad finansiering (RBF). Stöd går också till bland annat utbildning och finansiering av barnmorskor, tillhandahavande av preventivmedel, nödvändig infrastruktur samt mediciner. Under nya strategin håller en beredning på att se över hur stöd till kliniker med landsbygden kan drivas med klimatsmarta energikällor med expertråd från Power Afrika projektet på Sida i Stockholm.

⁴ Insats-id 52120093

⁵ Sida 4th Quarter Progress Report ZESN

⁶ Insats-id 52120087

⁷ En halvtidsöversyn av Zimref från juli 2017 rekommendera ökad flexibilitet av resursallokering inom fonden.

I linje med nya strategin kommer ett ökat fokus ligga på insatser att tillhandahålla SRHR främst till unga och kvinnor, men även att ökad tillgång till säkra aborter samt förhindra oönskade graviditeter. Stöd kommer att kanaliseras via civilsamhället för att komplettera stödet till UNICEF och UNFPA. En kartläggning av civilsamhällsorganisationer som arbetar inom SRHR har genomförts av Sida, som visar på att det finns få organisationer som har kliniker som tillhandahåller preventivmedel, eftervård vid abort, samt testning för könssjukdomar eller livmoderhalscancer. Sida undersöker möjligheten att bereda stöd till dessa organisationer.

Sverige bedöms ha goda förutsättningar att driva viktiga frågor inom hälsosektorn överlag, samt särskilt angelägna SRHR-frågor för flickor och kvinnor såsom att förhindra barnäktenskap, tonårsgraviditeter och könsbaserat våld, samt frågan om tillgång till säker abort. Sida kommer att fortsätta påverkansarbete inom hälsofinansiering. Synergier mellan Sida och den regionala SRHR strategin bör stärkas under kommande period.

Försörjning, miljö, klimat och energi

Utvecklingen mot strategimålen har gått i önskad riktning under året. Inom detta resultatområde finns för närvarande 6 insatser och cirka 54 MSEK har hittills utbetalats under strategin. Som ett nytt tematiskt område av den nya strategin är denna portfölj fortfarande till stor del i ett förberedelsestadium. Sida har börjat identifiera och utvärdera potentiella bidrag, och har bland annat tecknat två avtal med UNICEFs ”Green Innovation Hub” samt UNDP ”Zimbabwe Resilience Building Fund” (ZRBF). ”Green Innovation Hub” riktar sig särskilt mot unga och kvinnor för att uppmuntra till ett tydligt miljötankt inom entreprenörskap och uppfinningar, men också för att stärka deras socioekonomiska situation. Fokus för ZRBF är resiliensbyggande i 18 distrikt med det övergripande målet att bidra till ökad kapacitet för samhällen att skydda sina inkomster, samt förbättra deras kapacitet att bidra till den ekonomiska tillväxten i Zimbabwe. I dagsläget har fonden nått ut till 830 000 personer.⁸

Sida genomförde en utlysning under hösten 2017 med fokus på hållbar ekonomisk utveckling med ett tydligt och genomgående miljötankt. Två avtal har ingåtts som ett resultat av detta, med ILO samt organisationen Practical Action, med fokus på att skapa gröna och anständiga arbetsvillkor, särskilt för kvinnor och ungdomar, samt att stärka landsbygdsförsörjningen genom ökad livsmedelssäkerhet samt tillgång till förnybar energi. Insatsen förväntas bidra till bättre matsäkerhet, ökad tillgång till marknader och ökade inkomster, samt ökad resiliens.⁹

Sida stöder en garanti¹⁰ med syfte att öka tillgången på lånekapital till små och medelstora företag i Zimbabwe med fokus framförallt på jordbrukssektorn samt företag ägda av kvinnor och unga. Sida har vidare tecknat ett avtal med the Africa Enterprise Challenge Fund's Renewable Energy and Adaptation to Climate Change (REACT) vars fokus är stöd till förnyelsebar energi i den privata sektorn. Sidas beslut att stödja detta initiativ är baserat på bevisen från framgången för REACT i Östafrika.

3.3 Uppföljning

Ambassaden har under arbetet med operationaliseringen även planerat för uppföljningen av strategin. Som del av detta arbete har en guide med stödfrågor för fältbesök tagits fram. Ett tydligare fokus kommer att sättas på finansiell uppföljning också i samband med fältbesök och ambassadens controller kommer att involveras i högre utsträckning. Sida avser att genomföra en halvtidsöversyn av strategin under 2019. En MDPA-analys planeras att göras i samband med halvtidsöversynen. Utvärderingar kommer också att genomföras inom några av de större insatserna i portföljen.

⁸ Factsheet on The Zimbabwe Resilience Building Fund, 2018, sid 2

⁹ Insats 11266

¹⁰ Garanti genom Barclays Bank Zimbabwe tillsammans med USAID.